

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Romualda Spyt (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z powództwa A. N.

przeciwko Poczcie Polskiej Spółce Akcyjnej w W.

o zadośćuczynienie i rentę uzupełniającą,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw

Publicznych w dniu 24 maja 2011 r.,

na skutek zażalenia powoda na postanowienie zawarte punkcie trzecim wyroku

Sądu Apelacyjnego z dnia 27 października 2010 r.,

**1. uchyla zaskarżone postanowienie i opłatą od apelacji
powoda obciąża Skarb Państwa,**

**2. zasądza od strony pozwanej na rzecz powoda 718 zł
(siedemset osiemnaście) tytułem zwrotu kosztów postępowania
zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z 27 października 2010 r. oddalił apelację powoda A. N. i pozwanego pracodawcy Poczty Polskiej S.A. w W. od wyroku Sądu Okręgowego w E. z 7 lipca 2010 r. i zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w E.) 6.720 zł tytułem opłaty od oddalonej apelacji oraz nakazał ściągnąć tę kwotę „z roszczenia zasądzzonego na rzecz powoda”. Powód dochodził

zadośćuczynienia oraz renty uzupełniającej w związku z wypadkiem i został zwolniony przez Sąd w całości od kosztów sądowych. Sąd Okręgowy w E. wyrokiem z 7 lipca 2010 r. uwzględnił powództwo w 1/5 (zasądził 30.000 zł zadośćuczynienia wobec żądania 150.000 zł oraz miesięcznie po 300 zł renty uzupełniającej wobec żądanej w kwocie 1.500 zł). Oddalając powództwo w pozostałym zakresie, obciążył w takim samym stosunku strony, czyli w 4/5 powoda i w 1/5 pozwanego, opłatą od pozwu i zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w E.) 6.720 zł (4/5 z opłaty w sprawie w wysokości 8.400 zł), którą to kwotę nakazał ściągnąć z roszczenia zasądzonego na rzecz powoda (art. 113 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wymaga proporcjonalnego ściągnięcia opłaty z zasądzonego roszczenia). W apelacji powód żądał wyższego zadośćuczynienia oraz renty uzupełniającej. Wartość przedmiotu zaskarżenia wynosiła 168.809 zł. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda i orzekł o opłacie od apelacji powoda w punkcie trzecim wyroku, w ten sposób, że zasądził od niego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w E. kwotę 6.720 zł, którą nakazał ściągnąć z roszczenia zasądzonego na rzecz powoda – na podstawie art. 113 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (dalej: ustawa o ksc) .

Powód w zażaleniu na orzeczenie Sądu Apelacyjnego obciążające go opłatą sądową w kwocie 6.720 zł zarzucił naruszenie art. 113 ust. 2 i ust. 5 ustawy o ksc wobec błędnej interpretacji i przyjęcia, że zasądzone odszkodowanie przez Sąd pierwszej instancji daje podstawę do obciążenia go kosztami procesu za drugą instancję w sytuacji oddalenia jego apelacji, ewentualnie art. 102 k.p.c. i art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wobec ich niezastosowania w sprawie. W uzasadnieniu wskazano, że powód był zwolniony w całości od kosztów sądowych i zgodnie z art. 96 ust. 1 pkt 10 oraz art. 100 ustawy o ksc nie miał obowiązku ich uiszczania. Skarb Państwa nie poniósł opłat sądowych (wpisu od pozwu i apelacji). Przepis art. 113 ust. 5 ustawy o ksc stanowi, że przepisu ust. 2 tego artykułu nie stosuje się do opłat, których nie miał obowiązku uiścić Skarb Państwa. Zatem obciążenie powoda opłatami sądowymi w kwocie 6.720 zł było nieuprawnione. Apelacja została oddalona i prawo wniesienia odwołania instancyjnego jest ustrojowym prawem gwarantowanym konstytucyjnie

(art. 45, art. 78 i art. 175) oraz przepisami prawa międzynarodowego, w tym Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (art. 6 Konwencji). Powód nie mógł być zatem obciążony opłatą sądową za postępowanie apelacyjne. Na tej podstawie wniósł o zmianę orzeczenia przez uchylenie zasądzonej opłaty w kwocie 6.720 zł oraz zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego w kwocie 718 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie uzasadnia uchylenie zaskarżonego postanowienia. Powód został obciążony opłatą od apelacji bez podstawy prawnej. W lakonicznym uzasadnieniu Sąd Apelacyjny podał, że podstawę stanowi art. 113 ust. 2 ustawy o ksc.

Zgodnie z art. 113 ust. 1 ustawy o ksc, kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąży przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Z kolei przepis art. 113 ust. 2 stanowi, że koszty nieobciążające przeciwnika sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji nakazuje ściągnąć z roszczenia zasądzonego na rzecz strony, której czynność spowodowała ich powstanie.

Regulacja powyższa nie ma zastosowania, gdy powództwo lub apelacja strony zwolnionej od kosztów sądowych - z mocy orzeczenia sądu lub z mocy ustawy - zostaną oddalone.

Natomiast uwzględnienie powództwa choćby w części przez Sąd pierwszej instancji nie pozwala na obciążenie powoda opłatą od apelacji, która została oddalona, a powód również w postępowaniu apelacyjnym korzystał ze zwolnienia od kosztów sądowych.

Koszty sądowe (w tym przypadku opłaty), od ponoszenia których strona jest zwolniona, rozlicza się tylko w odniesieniu do wyniku sprawy rozstrzyganej w danej instancji. Wyraźnie (gramatycznie) stanowią tak przepisy art. 113 ust. 1 i 2 ustawy o ksc.

Rozliczenie kosztów w instancji, oznacza orzeczenie o kosztach za daną instancję. Opłaty sądowe są tu pochodne od żądania (wartości przedmiotu sporu i zaskarżenia) i podlegają rozliczeniu w danej instancji (art. 108 k.p.c. i art. 113 ust. 1

i 2 ustawy o ksc). Podlegają też instancyjnej kontroli odwoławczej (art. 394 § 1 pkt 9 k.p.c., art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Przeciwnie stanowisko byłoby sprzeczne z celem instytucji zwolnienia od kosztów sądowych. Składa się ona wszak na konstytucyjne prawo do sądu. Procesowe zachowanie strony nie może być ograniczone obawą, że w przypadku niepowodzenia powództwa lub środka odwoławczego strona zostanie obciążona kosztami sądowymi, od ponoszenia których była uprzednio zwolniona z mocy ustawy lub orzeczenia sądu. W takiej sytuacji ponoszenie tych kosztów jest powinnością państwa (art. 45 ust. 1 Konstytucji; także art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

Tylko uwzględnienie apelacji, choćby w części, pozwalałoby Sądowi Apelacyjnemu na zastosowanie art. 113 ust. 2 ustawy o ksc, z tym zastrzeżeniem, że wierzytelność o zwrot Skarbowi Państwa opłaty od oddalonej apelacji mogłaby obciążać tylko roszczenie uwzględnione w tej instancji (postępowaniu apelacyjnym). Mylny może być tu zwrot z art. 113 ust. 2, że sąd nakazuje koszty nieobciążające przeciwnika ściągnąć z „roszczenia zasądzzonego na rzecz strony”, gdyż chodzi w nim o roszczenie uwzględnione (zasądzone) na rzecz strony w danej instancji. Skoro strona zwolniona od kosztów sądowych ma prawo do wniesienia apelacji a nawet skargi kasacyjnej, to jej niepowodzenie w tych instancjach (w przypadku oddalenia apelacji i skargi kasacyjnej) przy przeciwnym stanowisku prowadziłoby do obciążenia jej kosztami tych instancji z roszczenia zasądzzonego jej w pierwszej instancji (uwzględnionego nawet w nieznacznej części). Zwolnienie od kosztów, a inaczej zapewnienie prawa do sądu, czyli do rozstrzygnięcia sprawy, byłoby wówczas w istocie pozorne.

Innymi słowy zwolnienie powoda w całości od kosztów sądowych wyraża się w tym, że to Skarb Państwa obciążają te koszty, gdy powództwo lub jego apelacja zostają oddalone.

Nie był uprawniony zarzut naruszenia art. 113 ust. 5 ustawy o ksc, gdyż przepis ten ma zastosowanie w sytuacji, gdy powodem jest Skarb Państwa.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji, stosownie do art. 398¹⁶ § 1 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 1 pkt 2 i § 3 k.p.c. oraz art. 398²¹ k.p.c.

Uwzględnienie zażalenia nakazywało orzec o kosztach postępowania zażaleniowego na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. Na zasądzone koszty składa się opłata od zażalenia (30 zł), opłata skarbową od pełnomocnictwa (17 zł) oraz żądane wynagrodzenie pełnomocnika, które jest odpowiednie do wartości przedmiotu zaskarżenia (spornej opłaty) i zgodne z przepisami § 2 ust. 2 oraz § 6 pkt 4 i § 13 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.